

Pornind din nou

După, aproape doi ani de zile, ziarul nostru își începe din nou apariția. Desigur cu această ocazie, în mod firesc se nasc și două întrebări: Dece și-a încetat apariția și dece acum, începe?

La prima credem că, răspunsul este foarte simplu și cunoscut de toată lumea, în cazul de care suferă toți conțrații noștri lipsurile materiale la care n'am putut corespunde, iar în al doilea rând concursul, fie moral, fie material la care ne așteptam din partea tineretului intelectual musulman întârzie. Căuzele acestor întârzieri nu vrem să le discutăm aici. Am spus acest lucru, nu ca un reproș tineretului nostru, ci cu dorința de voi fi ascultat, cu scop de îndreptare; căci îndatorirea și misiunea acestui tineret este într-adevăr foarte grea, având în vedere situațiunea culturală și economică mizeră pe care o are populațiunea din sânul căruia s'au ridicat. Trebuie să dăm mână cu mână, concurs reciproc și să ne străduim pentru ridicarea cât mai repede a nivelului cultural, a acestei populațiuni Turco-Tatare din Dobrogea, s'o facem capabilă să corespundă timpurilor ce le trăim. Altfel suntem supuși să suferim încontinuu consecințele ce le avem și suferim acum. Trebuie să avem încredere în inteligență și puterea de muncă a populațiunii noastre. Astăzi că d'jara noastră suferind mari prefaceri prin desființarea, de tristă amintire a partidelor, am văzut cu bucurie un mănunchiu de intelectuali musulmani strănși în jurul unei juste revendicări a populațiunii noastre. Pentru noi a fost un eveniment căci de ani de zile încadrați în diferite organizațiuni politice, nu făceau altceva decât să-și sape groapă unul altuia, și cu această interesele comune a populațiunii noastre pașnice.

De acum să sperăm că vom colabora cu toții, numai și numai, având în vedere interesele generale, ale poporului ce-l reprezentăm.

Iată dece am fost încurajați și am luat hotărârea să reapărem din nou. Deacum să sperăm că, vom putea a pune regulă și ne vom pune din nou în slujba intereselor populațiunii noastre. În scurtul timp cât am putut să apărăm cred că s'a vă-

zut îndesul necesitatea unei asemenea publicațiuni.

Noi vom munci și ne vom strădui...

Hamdi Nusret

Apel către d-nii învățători

Elementul Musulman din Dobrogea, cu toate străfările Statului Român, în toate direcțiunile, n'a putut progresa în ritmul vremii și n'a putut să atingă nivelul cultural al celorlalte minorități, care trăiesc în această frumoasă Țară. Statul Român apreciind calitățile elementului Musulman, loial, supus până la jertfă, a înființat un Seminar la Medgidia un adevărat focar de cultură, de unde se propagă lumina, pentru binele poporului și a Țării.

Acest Seminar, are un program la fel cu al Școlilor Normale de Învățtori. Absolvenții acestui Seminar, ca cetățeni luminați, sunt obligați a veni în ajutorul populațiunii musulmane, care zace în întuneric; acest întuneric dăunător Țării, trebuie alungat cu orice pret.

Fac un călduros apel, tuturor absolvenților de Seminar, (învățtorii de limba Turcă), să se intereseze de viața culturală a elementului Musulman, mai ales a celor din regiunea sudică a Dobrogei, (Cadrilaterul), unde se simte mare nevoie de Învățtorii absolvenți de Seminar, care cunosc și limba Țării.

Tolodată aplez și rog, pe colegii Învățtorii Români, care au datorita de a ridica nivelul cultural al satului, să dea tot concursul, Învățtorului de limba Turcă, colaborând în perfectă armonie cu el, astfel credem că în scurt timp se va ajunge la un rezultat satisfăcător, în ce privește cultura în general a elementului musulman din Dobrogea.

Astăzi când M. S. Regele ne-a dăruit o așezare nouă Țării, fără schingiurii politice, suntem obligați a munci cu toții, pentru binele și înălțarea Țării noastre.

Mustafa Amet
Muftiu Jed. Constanța

Arabi condamnați la moarte

Tribunalul militar din Haifa a condamnat la moarte 7 arabi. Un al optulea a fost osândit la muncă silnică pe viață. Condamnații fuseseră făcuți prizonieri în cursul unei ciocniri, în lăcuaria, între soldații britanici și activiștii arabi.

Prin opresiune sau toleranță?

În permisi — în cele ce urmează — să discut o chestiune de actualitate — care însă a fost și va fi încă multă vreme — preocuparea de căpetenie a statelor naționale, care închid între granițele lor și elemente etogene. De astădată ne referim numai la țara noastră românească.

Stat național și unitar, ajuns stăpân — aproape — complet în granițele sale etnice; cu o populație de 19 milioane locuitori, dintre cari numai 80 la sută sunt români de „vâră veche”, ce politică va trebui să facă — el — față de cei 20 la sută minoritari, pe cari să-lleg: cât mai strâns de acest pământ, pe care să-l iubească, să-l servească cu credință și loialitate în toate împrejurările?!

Iată întrebarea: Prin opresiune și constrângere, sau prin toleranță și bândede să procedăm în rezolvarea acestei delicate chestiuni?!

Mai întâiu să ne lamurim asupra unui lucru — care istoricește, s'a dovedit perfect adevărat și'n toate timpurile: **Constrângerile de orice fel dar mai ales, cele cu privire la credință, datinile și limba unui popor, toldeanna au altas după sine revolte și n'a celui ultim; până când indulgența — toleranță cu respectarea specificității ce are o naționalitate, într'un stat majoritar, — o face să se integreze cu tot dinadinsul în statul care nu-i s'gândăra meru susceptibilitățile.**

Această și principial și real istoria îi plina de exemple! Deschideți cartea și răsfoind paginile ei veți vedea în trecut, ca și'n prezent, ca un „memento” pentru viitor, state și popoare care s'au prăbușit și au dispărut tocmai fiindcă au fost crude și în toleranță cu alte neamuri — și veți cunoaște țări — care s'au fondat, există și dăinuiesc — cu perspective de o înfloritoare dezvoltare în viitor — având la baza lor o largă înțelegere a realităților; cu blândă politică față de minorități — pe care le atrag — interesându-le statului în care viețuiesc.

Ozi prin această conviețuire pacifică și împăciuitoare — nu numai că statul poate progresa în liniște — lipsit de convulsii interne — dar minoritarul se va simți la el

acasă, în țara lui și nu va mai ofta spre alte granițe, la așa zigi — ai săi! Țara lui, va fi pământul care-l hrănește, îl apără și-l ocrotește; și pe care la rândul său li va ubi jertfindu-se pentru el!

Print'o politică chibzuită, cu respectarea a tot ce le aparține sufletului și tradiției lor — minoritarii noștri — se vor integra perfect de bine în statul ocrotitor. Ei nu vor mai avea veleități și tendințe centrifugale, ci strângându-se cu toții în jurul steagului nostru românesc, se vor atașa tot mai mult credinței, idealului și ospitalității comune ale acestei țări, făcându-se una cu pământul ei. Nu se vor mai considera streini și'n streinatăți, ci complet identificate cu noi, care formăm națiunea majoritară.

Dar politica indulgentă față de minorități mai are și o altă latură tot atât de însemnată pentru existența și utilitatea unui stat.

Acești minoritari — simțindu-se la ei acasă — se vor contopi într'atata cu noi poporul dominant; și vor asimila complet încât, după câteva decenii, vor fi de ne-recunoscut. Procesul de asimilare a și început; prin școli în primul rând. Și el se continuă zi de zi și se va continua an de an, — prin alte și alte diferite servicii, pe cari minoritarii va trebui să le facă statului român, folosindu-se de limba românească, dându-se cu obiceiurile noastre, supunându-se legilor țării — încât în scurt timp — problema minorității or se va rezolva dela sine, în mod natural și fără volență.

În țările mari, calte și democratice (din Apus — astăzi — nu se mai pune acea stă problemă. Toți sunt în aceleiași patrii, fără deosebire etnică, sau de credință. Și lucrurile merg perfect de bine!

Dar nouă românilor vechi și băștinași, dece să ne fie fida de semenii și compatrioții noștri minoritari, când numericște suntem mult avansați; când noi suntem una și nedivizați; iar dânsi se găsesc în păcături neomogeni și răsăriți; când în mâna noastră e: „pâinea și cuțitul” (dar nu de tăiat urechi!) — cum spune o veche vorba — adică e: țara și puterea; cum să ne temem noi că vom fi înghițiți de na-

ționalitățile conlocuitoare?

A, dar noi Români — majoritari să nu dormim pe laurii isbânzii României Mari, să privim nepăsători și cu mâinile în gulduri, cum alții și ceilalți lucrează și se ajută reciproc. Să punem și noi umărul, cu mai multa tragere de inimă și neîntre rupt să muncim pentru noi, familia și țara noastră!

Înainte de toate să fim cinștiți în toate actele noastre!

Și apoi, când vom observa, când țara se va convinge că aceste elemente etogene — cu toată blândetea și toleranța noastră; cu tot respectul — legal și constituțional — dar și aman ce-l avem față de ființa lor — dânsii — vor fi mai prejos de lublita noastră; deoa a-înunci să aplicăm măsurile coercitive și de îndreptare, la care vom avea dreptul să apelăm, în baza paverii noastre suverane!

Întăiu deci: **toleranță și dacă ea nu-i înțeleasă, atunci: constrângere!**

De sine înțeles, că discuția ramâne deschisă numai pentru minoritarii — cetățeni vechi ai țării, nu și pentru noi veniți, necesari — streini pașaportari, pripașiți tot din vina noastră, în această țară! **Acestora să li se aplice — cu toată strictețea — legea expulzării!**

Omenii de bun simț, să se pronunțe!

Prof. GR. ȘOMEȘANU
Constanța

O cuvântare a rectorului Universității din Cairo

Șeicul Maraghi, rectorul universității El Azhar, a roșit o cuvântare la postul de radio care a avut un mare rasunet.

El a declarat între altele: „Unele elemente, pentru a satisface propriile lor pasiuni, caută să ia celor slabi bunurile lor și să strivească pe cei ce nu se pot apăra. Sub masca civilizației unele națiuni poarta în pieptul lor microbul distrugerii.

Seicul, care se bucură de o mare vază în lumea musulmană, a cerut tuturor eclesiasticilor, oricare ar fi cultul lor, să predice pentru pace.

SEMNIȚIȚIA UNUI PELEGINAJ

Elementul Tătăresc

in Județul Constanța

de Cons. Diau (licențiat în litere și drept)

Un mănunchiu de fineri, cu sufețele înmiresmate de cel mai curat sentiment de pietate, s'au găsit pe marginea lespedii unui mormânt din cimitirul din Medjidia, cu un buchet de flori albastre.

Era o zi de Aprilie, când toată firea se deșteaptă la o nouă viață, mânăta de un instinct vital, după lungile luni de amorțire. Fiecare firisor de iarbă, atât de mică încât o poți strivi cu piciorul, totuși plină de o forță vie par'că sfidează în micimea sa orice stăvilă în calea dezvoltării sale.

Fiecare din acești fineri, poartă în suflet o comoră de simțire, o credință neclintită în finalitățile istoriei, în procesul de devenire și dănuire a neamului lor. S'au adunat aci, într'un părăsit cimitir tătăr, să închine gândurile lor curate, curățite unui suflet, ce s'a sbuciumat din leagăn până în mormânt, de zbuciumat unui neam și al cărui suflet a răsunat adânc, la strigătul de desnaidejde din clipele de restriște ale neamului lor.

Inchinători la căpătâiul unui iluminat.

O nație își trăiește destinul alimentându-se neconștient din seva daltoare de energie morală a spiritualității sale: Spiritualitatea unui neam o constituie toți acei ce au pus ceva curat din sufletul lor, la temelia veșnică al unui neam. Ei sunt acei ce legitimează dreptul la viața unui neam, ei sunt făuritorii de destin, ei sunt vizionarii.

După cum armonia naturii este dominată de o lege biologică a selecției naturale, după care ființele inferioare sau neaptele de a face față necesităților vieții, sunt înlăturate din calea acelor mai bine dotate, tot astfel putem vedea aceiași lege inflexibilă a selecției între popoare.

Neamurile dotate cu calități fizice și morale suficiente, înălțură din calea or pe cele inferioare. Cine dă unui neam atributul superiorității, dreptul de a se bucura de beneficiul selecției naturale?

Li dau acei ce au clădit patrimoniul său spiritual, valorile sale creatoare, elitele sale. Deci elita unui neam îi dă dreptul de a trăi.

O nație se achită față de valorile sale creatoare prin cultul memoriei lor. Fiecare generație simte o datorie morală, de a proslăvi memoria înaintașilor lor vrednici. Fiecare generație este un nou contingent de valori pe frontul vieții unui neam. Este logic ca ei să gratifice elementele superioare din vechile cadre, ce ou știut să apere baricadele neamului.

Niazi a fost un vulcan solar, ce a erupt colocitor cândva, când Dobrogea dormea încremenită într'un climat de ghețar. El a strigat cu glas de tunet dorul de viață al unui neam. El a schițat cu o viziune profetică viitorul

unui neam. Pentru noi, el este un simbol și un hotăr.

Tineretul studențesc Turco-Tătăr din Dobrogea a simțit-o cerință o nevoie sufletească de a ingenuchia pe lespedo rece a mormântului lui Niazi din Medjidia. Cu aceasta, acest mănunchiu tinereci aduc ca un prinos de adâncă recunoștință un buchet format din flori albastre, cu seninul ferului, a căror sămânță a fost sădită în inimile lor de iluminatul de ieri: Niazi. Dr. Eub Musa

CONSTATĂRI

Prin crearea unicului organism politic „Frontul Renașterii Naționale” și prin desființarea celor peste 15 partide și grupări politice M. S. Regele Carol II-lea, a făcut una din cele mai mari acte ce va rămâne în istoria țării, deoarece întreaga suflare românească, satul de luptele ideologilor care și licitau puterea pe căi diferite, aduseseră țara în pragul revoluției, și dorința unanimă era ca, cu un ceas mai de vreme să vie momentul și să se pue capăt acestui quasi război intern.

Noi plugarii turci cunoaștem mijloacele de a capta voturi ale vechilor politicieni.

În ajun de alegeri mașinile încercate cu manifeste, cu „doctrinari cuvântători” ce ne debitau făgădueli cât în lună și și'n soare, poposseau adesea peste drum de geamie așteptându-ne să țesim dela rugăciune. Incepeau temenele, strângeri de mâini și împărțirea manifestelor. Făgăduiau ajutor pentru școala turcă, promiteau repararea geamiei, și numirea cutăruia ca Primar și'n sfârșit chiar „Pământ” fiindcă „ceiași” cari au făcut improprietărea au nedreptățit pe turci și deși demobilizați ba unii chiar decorați au fost pur și simplu omși dela un act pentru care visaseră și ei în nopțile de veghe prin tranșee.

Noi ne stăturăm de acestea. Ajutoșterăm de mult la convingerea că tot ce ne făgăduiau, se spulbera odată cu praful ridicat de mașina ce pornea să ducă altora nădejdi.

Noi șosotim trecute acele timpuri de promisiuni deșarte. Acest fapt ne-a determinat chiar ca să ne înscriem printre primii în rândurile „Frontului Renașterii Naționale”.

Înscirarea noastră pură și simplă, fără a sta, ca alte minorități la tocmală, poate fi luată drept naivitate, dar poate fi — ceea ce este adevărat — și un semn de completă adesiune, de confundare de sentimente cu majoritarii țării.

Deaceia dreptele noastre cereri formulate în memoriul prezentat de intelectualii noștri din Județul Excelenței Sale Resident Regal al „Ținutului Marea” cu arătarea unei singure persoane ca apt de a ocupa un loc în Consiliul Superior al F. R. N. precum și celelalte puncte privind organizațiile noastre culturale și sociale libertatea lor de acțiune etc. vor fi credem luate în seamă și traduse în fapt cu un ceas mai de vreme. Plugarul

Înainte de a ne ocupă în mod special de Tătarii din Județul Constanța, credem necesar a face câteva observațiuni asupra așezării Tătărilor pe glob, cum și asupra împrejurărilor în care o ramură de-a lor a ajuns să locuiască și în Dobrogea.

Repartiția geografică a Tătărilor este și astăzi considerabilă.

Se obișnuiește să împărți în patru grupe principale: a) grupa din Altai, b) din stepa Kirghizilor, c) din Rusia centrală și meridională și d) cea din peninsula Balcanică.

Pe continentul nostru Tătarii sunt mai numeroși în lungul Volgei, în regiunile Cazan și Astrachan, în Crimeea — care poate fi considerată ca un canton tătăresc — și în Dobrogea.

Vom da atenția, în rândurile ce urmează, Tătărilor din Crimeea, întrucât din ei s'au recrutat, în sec. XVIII-lea și XIX-lea, cea mai mare parte din coloniștii Tătari așezați în Dobrogea.

În Crimeea locuiesc de secole Tătarii. Ei o numesc „Crâm”, adică fortăreață. Cea mai mare parte a regiunii o ocupă stepa, care e o prelungire a celei rusești — Climatul plăcut, bogăția agricolă și marna abundență de iarbă, au făcut din Tătarii Crimeeni cei mai buni crescători de animale.

Istoricul ucrainian Boblan), studiind viața Tătărilor din Crimeea în sec. XVI-lea, scrie că posedau în armată peste 200.000 de cai.

Erau apoi păstori renumiți, căci exportau în Polonia mari cantități de piei de miel negre și mai ales cenușii. — În mică măsură se ocupau Tătarii și cu industria, ale cărei produse satisfăceau nevoile casei și ale răboiului. — Informații despre hărnicia și buna stare materială a Tătărilor ne dă și baronul Tot), care a călătorit prin Crimeea în sec. XVII-lea. — Tătarii trăiau în locuințe solide și și sănătoase.

Operele de artă nu le lipseau. — În această privință sunt de amintit palatele haniilor, în stil propriu tătăresc, — stil care reunea frumusețile arhitecturii Arabiei, Turchestanului și Istanbulului; apoi fântănele monumentale, cu arabescuri, hieroglife și inscripții reprezentând versete din coran.

Era, în adevăr, în stare înfloritoare statul tătăresc din Crimeea, până în sec. XVIII-lea, când a căzut sub stăpânirea Rusiei.

De aci, soarta Tătărilor fu din cele mai vitrege.

Administrația rusească le nesocotea dreptul de proprietate, le nesocotea onoarea și chiar viața.

Neputând suporta din par-

tea Rușilor acest tratament neomenesc. Tătarii din Crimeea au început să emigreze în masă spre alte meleaguri, unde credeau că vor duce o existență mai demnă.

Emigrările au durat mai bine de o sută de ani, până la finele sec. XIX-lea.

Cauzele care le-au determinat sunt de trei feluri: a) economice, b) sociale și c) morale.

Cauze economice: li se cerea să justifice proprietatea pământului prin acte, lucru imposibil de realizat, deoarece Tătarii nu cunoșteau alte acte, decât tradiția familiară.

Erau depredați în mod sistematic, iar grânele și viile lor date administratorilor Ruși.

Din 200.000 Ha.), câte stăpâneau Tătarii la venirea Rușilor în Crimeea, 213.000 Ha. au fost confiscate.

Cauzele sociale: erau puși într'o stare mai grea decât servajul, sau erau chemați în armată, constrângându-i în urmă să lupte contra coreligionarilor lor.

Cauze morale: li se transformeau bisericile în biserici creștine și li se interzicea practica religiei strămoșești ori educarea copiilor după concepția lor.

Din grupul Tătărilor emigrați din Crimeea în sec. XVIII și XIX-lea, ne interesează numai ramura care s'a îndreptat înspre Bugeacul Basarabiei și Dobrogea, căci — după cum am mai amintit — ea a procurat Dobrogei, cel mai mare contingent de Tătari.

Din capul locului însă trebuie să ținem seamă că emigrații crimeeni n'au fost cei dintâi Tătari cari au colonizat Dobrogea.

Documentele istorice ne permit a afirma că au existat așezări Tătărăști în Dobrogea, încă din sec. XV-lea.

Ca să vedem în ce împrejurări au venit Tătarii de atunci, suntem siliți a face apel la un capitol din istoria Dobrogei acela al colonizărilor. Se știe că regiunea Transdanubian a stat sub dominația turcească mai mult de patru secole: dela Mircea cel Mare, până la Carol de Hohenzollern.

În tot acest timp, Dobrogea a fost colonizată cu elemente venite din diferite direcții: de o parte Turci din Sud și tătari din Nord, de alta, Români, cari colaborau din Transilvania cu turmele lor; și — în cele din urmă — Bulgari din Sud, Germani și Ruși. Vom studia colonizările cu Turco-Tătari și Români, fiind cele mai importante.

Populația Dobrogei, la venirea Turcilor, era foarte rară. — Acest „vacuum” era da-

torit așezării nenorocite a acestui pământ, „la o mare răscruce de drumuri ”), fiind șleau al tuturor invaziilor. În anul 1444, când armatele cșnduse de Vladislav și Ioan Corvin fură învinse la Varna și constrânse a fugi spre Nord, au găsit în Dobrogea un „desertum”, mai ales în stepă.

Invazia lui Vabislav), făcând vizibilă slaba pozițiune a turcilor în Dobrogea, sugeră sultanului ideea unei puternice colonizări cu elemente musulmane.

Alături de Turci, aduși din Ananolia, au mai fost lăsați să se așeze în Dobrogea și Tătarii din părțile sudice ale Basarabiei și Nordul Mării Negre.

Dela începutul sec. XVI-lea, Dobrogea întreagă și sudul Basarabiei, devin o raia tătărescă.

Relațiile de călătorie dela finele sec. XVI-lea, ne arată pe Turco-Tătari ca majoritate în Dobrogea.

Tătarii locuiau mai cu seamă finiturile de stepă, Turcii pe litoralul Mării Negre, iar Românii pe malul Dunării. — Italianul Marc Vernier), arată dogelul de Venetia că în 1596 s'au așezat în Dobrogea 40.000 de Tătari, sub conducerea unui han, trăind din prăzile ce le făceau în finiturile vecine.

Călătorul Dousa, cu un an mai târziu, scrie: „în câmpurile cele întinse ale Dobrogei, pe unde este locul de trecere al ambasadorilor și negustorilor în Polonia, când se duc spre Constantinopol, sunt așezați cu locuința în dese dar mizerabile sate, peste 6.000 de Tătari, îndatorați de a sta gata la orice poruncă a sultanului turcesc. dar mai cu seamă ies la pradă cu hanul, principele hoardei tătărice”.

Ambasadorul Poloniei, par latinul de Kulfie, trecând în 1677 prin Dobrogea, a constatat că sunt acolo „200 de sate în cari lo uest Tătarii”.

— Satele Dobrogei au rămas însă de multe ori pustii căci din anul 1678 a „nceput secria răsoaelor dintre Turci și Ruși.

Ruși aveau obiceiul, în retragere, să transporte cu dârșii din Dobrogea nu numai pe Bulgarii, cari veneau aici din părțile Bulgariei răsăritene, și mai cu seamă de Tătari.

Am afirmat că paralel cu colonizarea Turco-Tătărescă, a avut loc și una cu Români. — Mocani din Transilvania, luând obiceiul de a ierna cu turmele lor în pajistele Dobrogei, sa'u așezat în celăl cu încetul între Turci și Tătari, formând centre noi. — La numărul lor se adăogau și nemulțumii din Moldova și Muntenia.

(continuare în numărul viitor)

